

**СИЫРЛАРДЫ БУАЗДЫҚ,
ЖӘНЕ ЕРТЕ ТӨЛДЕУДЕН
КЕЙІНГІ КЕЗЕҢДЕРДЕ КҮТІП-БАҒУ**



СИЫРЛАРДЫ БУАЗДЫҚ ЖӘНЕ ЕРТЕ ТӨЛДЕУДЕН KEЙІНГІ КЕЗЕҢДЕРДЕ КҮТІП-БАҒУ

Буаздық пен төлдеудің диагностикасы.

Көктемгі төлдеуден алынған бұзауларды күз мезгілінде жеті-он айлық жас шамасына жеткенде енесінен ажыратады. Осы уақытқа дейін сиырлар мен табын толықтырушы тұмсалар буаздық кезеңінің екінші немесе бесінші айында болады. Қыс мезгілінде ұрықтанбай қалған буаз емес тұмсалар мен сиырларды азықтандыру буаз малдарды азықтандырумен бірдей. Алғашқылары қысқы азықтандыруға кеткен шығынды өтемейтіндіктен, оларды табыннан аластатып, бракқа шығару керек. Буаздыққа тексеру жұмыстарын бұзауларды енесінен ажырату кезінде жүзеге асыру керек, тиісінше, осы кезден-ақ ұрықтанбай қалған буаз емес сиырларды бракқа шығарған жөн.

Буаздыққа балауды ұрықтандырудан кейін 35 күн өткенде жасауға болады. Алайда, 50 күннен аз уақытта сипалау кезінде ұрықтың тіршілігін тоқтату қаупі туындауы мүмкін. Буаздықты балауға асығудың экономикалық негізделген себептері болмаса, онда буаз емес малдарды бракқа шығарып, буаз тұмсаларды іріктеу мақсатында сипалап тексерудің ең қолайлы уақыты төлдерді енесінен ажырату кезі болып табылады.

Ұрықтанбай қалған буаз емес сиырларға әрқашан қатаң шара қолдану қажет: оларды ұрықтанған тұмсалармен орнын басып, бракқа шығару керек. Төлдегіштігі бойынша қажетті деңгейде бракқа шығару жұмыстары жүргізілмесе, болашақ ұрпақ бойынша табынның өнімділігі төмендейді.

Төлдеу алдында сиырларды азықтандыру.

Буаздық кезеңінің екінші жартысында, әсіресе төлдеуге екі ай қалғанда сиыр төлінің салмағы екі есеге артады. Осы кезеңде іштегі төлдің енесінің ағзасына түсіретін жүктемесі жоғары болады. Егер рационда қажетті мөлшерде энергия болмаса, онда энергия тапшылығын сиырдың денесіндегі қорымен толықтырып, мал қондылығын жоғалтады. Өкінішке орай, төлдеу уақыты көктемге жоспарланған табындарда бұл кезең азық түсімінің ең аз кезеңімен пара-пар келеді. Сол себепті, буаздық кезеңінің соңғы 60-90 күндерінде азықтандыру маңызды орын алады.

Кроссбредтік сиырлар мен тұмсаларды төлдеуге дейін 60-90 күн аралығында энергия дәрежесі жоғары және төмен рациондармен азықтандырғанда, энергияға қаныққан рациондар үздік нәтиже берді. Рацион құрамында энергияға қанығу дәрежесі төмен азықпен азықтандырылған малдардың төлдегеннен кейін бузауларының тірі салмағын басқа топтармен салыстырғанда едәуір айырмашылық байқалмады, қиын төлдеу саны азырақ, алайда төлдеуден алғашқы күйлеуге дейінгі аралығы ұзарып, кейбір малдар шағылыстыру маусымына дейін күйлеп, ұрықтандыру төмен болды.

Вайоминг штатындағы университеттің зерттеушілері буаздықтың соңғы айында азықты қажетті мөлшерде алмаған тұмсалардың төлдерінің энергияға қажеттілігі толық қанағаттандырылған азықпен азықтандырылған тұмса төлімен салыстырғанда туылған кездегі салмағы 3,6 кг-ға, ал енесінен ажырату кезіндегі салмағы 11,8 кг төмен болатынын анықтаған. Буаздықтың соңғы айларында толығымен азықтандырылмаған алғаш бұзаулаған қашарлар лактация кезінде қосымша азықтандырылса да, олардан алынған бұзауларды толық азықтандырылған алғаш бұзаулаған қашарлардың бұзауларымен салыстырғанда тірі салмақтары бойынша айырмашылық едәуір үлкен болды, бұл буаз малдардың рационындағы энергияның жетіспеушілігінің бұзаудың дамуына әсер ететіндігін растайды. Сонымен қатар, мұндай бұзаулардың тіршілік ету қабілеттілігі төмен болады. Бір алғаш бұзаулаған қашарға шаққандағы төл шығымының көрсеткішіне төмен тіршілік ету қабілеттілігі мен салмақ қосудың төмен дәрежесінің әсерін қатар қойғанда, төлдеу алдында малдарды дұрыс азықтандырудың маңызы айқындала түсті.

Сиыр мен дамып келе жатқан бұзауды сіңімді заттармен қамтамасыз ету үшін, төлдеуге дейінгі аралықта азық арқылы энергия жеткілікті мөлшерде түсуі керек. Бұл әсіресе, алғаш бұзаулаған қашарлар үшін өте маңызды, себебі буаздық уақытында олар әлі де өсіп дамуын жалғастырады.